

ВОЛЬГА ПАТАПАВА

Славацкая граматыка для беларусаў

Кніга, якая разглядаецца ў рэцэнзіі: П. А. Рааго. *Кароткая граматыка славацкай мовы*. Серыя: «Беларускія ЕўраГраматыкі». — Мінск: Радыёла-Плюс, 2010. 144 с.

Нехта скажа: «Навошта беларусам граматыка славацкай мовы? Беларуска-славацкія кантакты мінімальныя. Славакія далёка. Хто і дзеля чаго будзе гэтай граматыкай карыстацца?» Другі пагодзіцца: «Беларуская і славацкая мова такія падобныя, што не трэба аніякіх граматык. Славак з беларусам і так без праблем зразумеюць адзін аднаго. Навошта беларусам граматыка славацкай мовы?»

Сапраўды, навошта? Мабыць, найбольш дакладныя адказы на гэтае пытанне мы знойдем у самой «Кароткай граматыцы славацкай мовы» (аўтар — магiстр фiлалагiчных навук Павел Рааго), якая сёлета пабачыла свет у мiнскiм выдавецтве «Радыёла-Плюс».

Ужо ва ўводзінах, дзе вельмі сцiсла, але і вельмі ёмiста прыведзены асноўныя факты з гiсторыi развiцця славацкай лiтаратурнай мовы, чытачу становiцца зразумела, наколькi лёсы славацкай і беларускай моваў падобныя.

Акрамя ўводзiнаў у кнiзе чатыры раздзелы, кожны з якіх прысвечаны пэўнаму ўзроўню мовы. З раздзелу «Фанетыка і правапіс» чытач даведаецца, як правiльна вымаўляюцца славацкiя гукi, і, мяркую, для яго зноў прыемным адкрыццём стане тое, што большасць славацкiх гукаў маюць амаль дакладныя адпаведнiкi ў беларускай фанетыцы, таму для беларусаў не будзе вялiкай праблемай навучыцца чытаць і вымаўляць словы па-славацку. У раздзеле «Мар-

Вольга Патапава (нар. у 1975 г. ва Ўльянаўску) — кандыдат фiлялягiчных навук, дацэнт катэдры тэарэтычнага і славянскага мовазнаўства БДУ. Да сфэры яе навуковых зацiкаўленьняў належаць багемiстыка, славакiстыка, кагнiтыўная лiнгвiстыка, тэорыя і практыка перакладу.

фалогія» прыведзены ўсе неабходныя звесткі пра асаблівасці славацкіх часцін мовы. Для лепшай арыентацыі чытачоў да кожнага славацкага прыкладу ў кнізе прыводзіцца беларускі пераклад. Асабліва ў гэтым раздзеле чытач ацэніць стыль аўтара: тэкст граматыкі вельмі лёгкі, даступны, і, як мне падаецца, вельмі зычлівы. Падчас чытання фармуецца ўстойлівая думка, што авалодаць славацкімі спражэннем і скланеннем зусім не складана, а калі і сустрэнуцца нейкія цяжкасці, аўтар параіць, як найлепей з імі разабрацца. Вельмі карысна таксама тое, што паўсюль, дзе гэта магчыма, праводзяцца паралелі з беларускай мовай (не толькі з літаратурнай, але і з беларускімі гаворкамі, што, на маю думку, яшчэ больш набліжае славацкую мову да беларускага чытача). Моўны ілюстрацыйны матэрыял у гэтым раздзеле падабраны такім чынам, што ён відавочна зарыентаваны на асаблівасці жывой гаворкі, а таксама на рэаліі, звязаныя з славацкай гісторыяй і культурай.

У невялічкім, але вельмі важным раздзеле «Сінтаксіс», акрамя неабходных звестак пра пабудову славацкага сказа, даецца параўнанне выпадкаў дзеяслоўнага і іменнага кіравання ў беларускай і славацкай мовах, што, безумоўна, ацэняць не толькі тыя, хто толькі пачаў знаёмства з славацкай мовай, але і тыя, хто яе вывучае ўжо даўно і ведае, наколькі часам па-рознаму паводзяць сябе ў сказе на першы погляд падобныя словы з дзвюх розных моваў.

«Кароткая граматыка славацкай мовы» будзе карысная не толькі спецыялістам-філолагам альбо паліглотам-аматарам, але і тым, хто проста збіраецца ў падарожжа па Славакіі. Калі ў вас няма часу на вывучэнне мовы, можна выкарыстаць славацка-беларускі размоўнічак, змешчаны ў раздзеле «Некаторыя ўстойлівыя выразы». У гэтым раздзеле аўтар сабраў усе самыя неабходныя фразы, якія могуць спатрэбіцца пры першых кантактах з носьбітамі славацкай мовы, і аб'яднаў іх у групы: «Ветлівыя формы», «Час/Дата», «Надвор'е», «Колеры» і пад. Тут поруч з уласна моўнай падаецца і краіназнаўчая інфармацыя. У гэтым раздзеле аўтар зрабіў фактычна першую спробу сістэмнага перакладу славацкіх геаграфічных назваў і асабістых імёнаў на беларускую мову. Кожны, хто сутыкаўся з неабходнасцю перадаць па-беларуску замежныя імёны і назвы, разумее карысць і важнасць гэтага раздзелу.

Для каго складзена «Кароткая граматыка славацкай мовы»? Безумоўна, для тых, хто цікавіцца славацкай мовай. Але не толькі. Мяркую, што кола чытачоў будзе даволі шырокае: гэта і студэнты-філолагі, і прафесійныя перакладчыкі, і аматары падарожжаў, і тыя, хто проста любіць адкрываць нешта новае. Гэтаксама як «Кароткая граматыка славацкай мовы», спадзяюся, адкрывае новую старонку ў беларуска-славацкіх узаемадачыненьнях.